

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ФЕДОСОВА Катерина Вадимівна

УДК 351.82: 338.2

**МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Харків – 2024

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті цивільного захисту України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
МАЙСТРО Сергій Вікторович,
Національний університет цивільного захисту
України, завідувач кафедри публічного
адміністрування у сфері цивільного захисту
навчально-науково-виробничого центру

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор
ЩЕПАНСЬКИЙ Едуард Валерійович,
Хмельницький університет управління та права імені
Леоніда Юзькова, завідувач кафедри публічного
управління та адміністрування;

доктор наук з державного управління, професор
СЕРГІЄНКО Лариса Василівна,
Державний університет «Житомирська політехніка»,
декан факультету національної безпеки, права та
міжнародних відносин.

Захист відбудеться «8» серпня 2024 р. о 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61024, м. Харків, вул. Лермонтовська, 28, ауд. 4 (1-й поверх).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61023, м. Харків, вул. Чернишевська, 94.

Автореферат розісланий «8» липня 2024 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.А. Мороз

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Забезпечення економічної незалежності є фундаментальним елементом політичної суверенності та національної безпеки будь-якої держави, а в контексті існуючих глобальних викликів, питання підтримки економічного суверенітету та гарантування економічної безпеки набули нового значення та змісту. Адже стійкий соціально-економічний розвиток країни можливий лише за умов забезпечення належного рівня економічної безпеки, яка є важливою передумовою сталого розвитку держави.

Існуючі загрози українській державі висувають принципово інші вимоги до системи забезпечення економічної безпеки, яка має не тільки швидко реагувати на існуючі виклики і загрози, але й запобігати їх виникненню. В сучасних умовах перед Україною постають нові надзвичайно серйозні виклики, пов'язані з російською військовою агресією та запровадженням воєнного стану в країні, що вимагає формування та реалізації відповідної державної політики, в тому числі у сфері забезпечення економічної безпеки країни.

Згідно Конституції України, забезпечення економічної безпеки є однією з найважливіших функцій держави. Окрім того, Цілі сталого розвитку України на період до 2030 р. передбачають необхідність забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки для досягнення зростання рівня та якості життя населення, а також забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку країни.

На жаль, сучасна державна політика у сфері забезпечення економічної безпеки України не в повній мірі відповідає існуючим викликам і загрозам та стримує вирішення існуючих проблем і суперечностей у зазначеній сфері. Це вимагає подальшого удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України.

Теоретико-методологічними та практичними аспектами державного управління займалися такі вчені, як: М. Ажажа, В. Бакуменко, М. Білинська, С. Белай, С. Вавренюк, К. Ващенко, В. Воротін, І. Драган, С. Домбровська, О. Кравчук, О. Крюков, В. Копанчук, І. Лопушинський, В. Мороз, Г. Ортіна, І. Парубчак, О. Пархоменко-Куцевіл, П. Покатаєв, О. Поступна, О. Радченко, А. Ромін, В. Сиченко, І. Хмиров та інші.

Питання дослідження сутності та змісту механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки неодноразово порушувалися у працях таких науковців, як: О. Амосов, Л. Антонова, З. Гбур, В. Геєць, О. Дацій, Я. Жаліло, М. Латинін, Н. Леоненко, С. Майстро, О. Могильний, О. Петришин, А. Правдюк, В. Резніков, Л. Сергієнко, Г. Ситник, А. Туренко, В. Шведун, В. Шлемко, Е. Щепанський, Ю. Ульянченко, І. Яковюк та інші.

Однак чимало теоретичних та практичних питань стосовно розв'язання існуючих проблем та визначення напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України залишаються недостатньо дослідженими. Тому потреба у

теоретичному, методичному і практичному вирішенні окреслених завдань, пов'язаних з проблемою забезпечення економічної безпеки та її впливом на соціально-економічний розвиток держави, підтверджує актуальність роботи, наукову новизну, зумовлює мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, апробацію і практичне впровадження результатів дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в навчально-науково-виробничому центрі Національного університету цивільного захисту України в межах науково-дослідної роботи «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007). Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні стратегічних пріоритетів та визначенні напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України.

Для досягнення мети визначені такі *завдання*:

- узагальнити теоретико-методичні підходи до визначення сутності державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки та змісту механізмів її формування та реалізації;
- здійснити оцінку сучасного рівня економічної безпеки країни та визначити результативність механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України;
- охарактеризувати особливості формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в різних країнах;
- виявити проблеми і протиріччя формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України;
- визначити шляхи трансформації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в умовах європейської інтеграції України;
- окреслити напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України;
- обґрунтувати стратегічні пріоритети формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України.

Об'єктом дослідження є державна політика у сфері забезпечення економічної безпеки.

Предметом дослідження є механізми формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України.

Методи дослідження. Теоретико-методичну основу дисертаційного дослідження складають фундаментальні положення теорії державного управління, економічних та соціальних наук, наукові праці українських та зарубіжних вчених з питань формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки.

Дисертаційна робота ґрунтується на використанні загальнонаукових

методів дослідження на основі системного підходу, який полягає в комплексному дослідженні механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки. В процесі наукового дослідження використовувались методи єдності історичного та логічного, формалізації, системного та порівняльного аналізу, узагальнення тощо.

У дисертаційній роботі застосовувались методи: логіко-семантичний – для поглиблення понятійно-категоріального апарату та визначення сутності та змісту механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки; системно-аналітичний – для аналізу законодавчих актів та інших нормативних документів щодо особливостей формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України; порівняльного аналізу – для дослідження теоретичних концепцій, методичних підходів, наукових розробок і пропозицій провідних українських та іноземних вчених з метою виявлення особливостей, закономірностей, відмінностей, спільних характеристик державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в різних країнах; аналізу та синтезу – для оцінки результативності механізмів формування і реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України; логічного моделювання та конструювання – для класифікації чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на формування та реалізацію державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки; статистичні – для виявлення рівня змін відповідних показників, а також їх впливу на рівень забезпечення економічної безпеки України; спостереження та теоретичного узагальнення – для розкриття причин, які негативно впливають на рівень забезпечення економічної безпеки України; абстрактно-логічний – для узагальнення теоретичних положень, встановлення причинно-наслідкових зв'язків і формування висновків та пропозицій дисертаційного дослідження.

Інформаційними джерелами дослідження стали закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові та програмні документи органів державної влади, офіційні матеріали Державної служби статистики України, публікації фахівців та науковців, особисті дослідження автора.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в науково-практичному обґрунтуванні теоретичних положень та напрямів удосконалення механізмів формування і реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України. Наукова новизна результатів дослідження конкретизується в таких положеннях:

уперше:

– обґрунтовано стратегічні пріоритети формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України в умовах воєнного стану, а саме виокремлено політико-правовий, організаційно-адміністративний, фінансово-кредитний, інформаційно-моніторинговий механізми, визначено цілі, принципи, методи, суб'єкти та об'єкти формування та реалізації державної політики в контексті необхідності запобігання і протидії небезпекам, їх подолання з метою захисту та реалізації національних

економічних інтересів, реалізації концепції «україноцентризму», забезпечення функціонування економіки у межах таких параметрів, як економічна незалежність, міжнародна економічна інтеграція та співробітництво, економічна ефективність, економічна стабільність, економічний розвиток.

удосконалено:

– напрями трансформації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в умовах європейської інтеграції України, що полягають у необхідності узгодження виробничої, демографічної, енергетичної, зовнішньоекономічної, інвестиційно-інноваційної, макроекономічної, продовольчої, соціальної, фінансової, податкової, митної складових економічної безпеки країни в умовах воєнного стану шляхом: подальшої імплементації та адаптації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; реалізації Національної програми адаптації законодавства України до актів права (acquis) ЄС в економічній сфері шляхом реформування Бюро економічної безпеки України та прийняття Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконні дії з коштами або активами бюджетів Європейського Союзу»; запровадження європейської багаторівневої системи контролю за міжнародними коштами, які йдуть на відновлення країни, ключовими складовими якої є європейська та національна служби боротьби з шахрайством (OLAF та AFCOS); подальшої інтеграції України до Цифрової економіки та суспільства ЄС – DESI (Digital Economy and Society Index) з метою необхідності всебічної інтеграції України в спільний європейський простір з урахуванням національних економічних інтересів;

– теоретико-методичні підходи щодо напрямів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України через: реалізацію проєктів державно-приватного партнерства у питаннях відновлення національної економіки; забезпечення інвестиційно-інноваційного її розвитку шляхом поступового переходу на кластерну модель розвитку економіки; реалізацію дієвих реформ, пов'язаних з боротьбою з корупцією на всіх рівнях в тому числі шляхом створення Спеціальної економічної прокуратури, що сприятиме детінізації, деолігархізації, демонополізації, диверсифікації національної економіки; підвищення соціальних стандартів і життєвого рівня населення, що створить необхідні передумови для стабілізації економіки, підвищення рівня економічної безпеки України в умовах воєнного стану та сприятиме стійкому збалансованому економічному розвитку держави в довгостроковій перспективі;

дістали подальшого розвитку:

– категоріально-понятійний апарат науки державного управління шляхом уточнення змісту поняття «державна політика у сфері забезпечення економічної безпеки», що на відміну від існуючих визначень передбачає тлумачення цієї наукової дефініції, як комплексна законодавчо визначена система заходів суб'єкта державної політики по відношенню до об'єкта державної політики, яка спрямована на запобігання, протидію, подолання загроз і небезпек у сфері захисту та реалізації національних економічних інтересів, збереження

економічної стабільності, а також створення сприятливих умов для стійкого збалансованого економічного розвитку держави та забезпечення її економічної незалежності;

– обґрунтування особливостей формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України через використання логіко-аналогової моделі, в основу якої покладено критерій оптимальності за Парето, відповідно до якого, застосовуючи певні механізми забезпечення економічної безпеки, слід узгодити внутрішні потреби і можливості держави, відповідність її євроінтеграційним прагненням та міжнародним зобов'язанням, а також існуючі виклики та ризики, які пов'язані з російською військовою агресією. При цьому оптимальною буде така державна політика у сфері забезпечення економічної безпеки, реалізація якої, принаймні, не шкодить інтересам жодного з суб'єктів такої політики чи складових економічної безпеки, а саме: виробничої, демографічної, енергетичної, зовнішньоекономічної, інвестиційно-інноваційної, макроекономічної, продовольчої, соціальної, фінансової, податкової, митної, що сприятиме стійкому та стабільному економічному розвитку України;

– систематизація існуючих концептуальних підходів до визначення сутності та змісту державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в різних країнах, як комплексної системи заходів, що реалізується державою та дозволяє зберігати економічну стабільність в умовах впливу різних негативних факторів, а також забезпечувати розвиток та незалежність національної економіки. Це дозволило визначити особливості формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в різних країнах, що підвищують або знижують її ефективність та результативність, а саме: ступінь участі держави у глобалізаційних та інтеграційних процесах; ступінь поділу функцій та завдань у зазначеній сфері між різними гілками влади; гнучкість державної економічної політики; рівень ідеологізації державної економічної політики; об'єктивність та прозорість державної економічної політики; рівень забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку економіки; пріоритетність національних економічних інтересів; підтримка соціальної стабільності та підвищення добробуту населення, а також обґрунтувати практичні пропозиції і рекомендації щодо шляхів трансформації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України та напрямів удосконалення механізмів її формування і реалізації в умовах існуючих викликів та загроз.

Практичне значення одержаних результатів полягає в узагальненні та доповненні існуючих знань, теоретико-методичних підходів щодо обґрунтування напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України в сучасних умовах.

Дніпропетровською обласною військовою адміністрацією розглянуто та схвалено до використання в межах реалізації «Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2024 рік» пропозиції щодо напрямів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення

економічної безпеки в частині посилення економічної конкурентоспроможності регіону, забезпечення його інноваційного розвитку, диверсифікації та відновлення регіональної економіки в умовах воєнного стану. Заслужують на увагу та можуть бути використані в практичній діяльності структурних підрозділів Дніпропетровської ОВА в межах Плану заходів з реалізації на 2024-2027 рр. Стратегії регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року пропозиції здобувача щодо шляхів трансформації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки на регіональному рівні в умовах європейської інтеграції України (довідка № 840/0/31-24 від 13.03.2024 р.).

Результати дисертаційного дослідження, а саме: поглиблення понятійно-категоріального апарату, обґрунтування та виокремлення механізмів формування і реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки, а також визначення напрямів їх удосконалення використовуються при викладанні освітніх компонент «Публічне управління та адміністрування в економічній сфері» та «Державна політика: аналіз та механізми впровадження» за програмою підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» у Національному університеті цивільного захисту України (акт № 7 від 10.03.2023 р.).

Основні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані в практичній діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування для подальшого удосконалення державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України, в тому числі на регіональному рівні.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею, теоретичні та прикладні результати якої отримано особисто здобувачем. Конкретний внесок здобувача в наукових працях, підготовлених у співавторстві, зазначений у списку опублікованих праць за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення та результати дисертаційного дослідження були апробовані на: I Науково-практичній конференції «Публічне управління та адміністрування: реалії та перспективи» (м. Київ, 2023 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні досягнення та перспективи соціально-економічного розвитку» (м. Одеса, 2024 р.); Міжнародній мультидисциплінарній науковій інтернет-конференції «Вісімдесят треті економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки» (м. Львів, 2024 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика» (м. Харків, 2024 р.).

Публікації. Основні положення і результати дослідження висвітлено у 16 публікаціях, із них: 6 – статті у наукових фахових виданнях України зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» (категорія «Б»), 1 – стаття в іноземному науковому виданні за напрямком дослідження, 9 – публікації в інших наукових виданнях та тези конференцій. Загальний обсяг публікацій, що належать особисто здобувачу, становить 4,2 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Повний обсяг дисертації становить 243 сторінки, із них 211 сторінок основного тексту. Робота містить 9 рисунків, 5 таблиць, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 255 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** надано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність теми дисертації, зазначено її зв'язок з науковими дослідженнями Національного університету цивільного захисту України, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, представлено наукову новизну, наведено практичне значення одержаних результатів та дані щодо їх впровадження та апробації.

У **першому розділі** – *«Теоретико-методичні основи формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки»* – розглянуто сучасний стан наукових досліджень та систематизовано теоретико-методичні підходи щодо ролі держави у сфері забезпечення економічної безпеки; визначено сутність і зміст державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки, обґрунтовано і виокремлено механізми її формування та реалізації; охарактеризовано особливості формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в різних країнах світу.

Наголошено на фундаментальній ролі економічної незалежності в контексті політичного суверенітету та національної безпеки, а економічна безпека є критично важливою складовою національної безпеки. Усвідомлюючи загрози безпеці, життєво важливим інтересам країни, суспільства, особистості, держава має своєчасно реагувати відповідними стратегічними заходами щодо запобігання та протидії цим викликам, в тому числі в економічній сфері. Саме тому, існуючі ризики, виклики та загрози в зазначеній сфері вимагають від держави формування та реалізації ефективної та результативної державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки.

Сформульовано авторське визначення наукової категорії «економічна безпека», як рівня захищеності економіки держави та її здатності протидіяти наявним та потенційно можливим внутрішнім і зовнішнім ризикам, викликам, загрозам, небезпекам у сфері забезпечення національних економічних інтересів.

Запропоновано під поняттям «механізм формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки» вважати сукупність цілей, принципів, методів, інструментів, засобів, важелів, прийомів, стимулів та способів й особливості їх застосування суб'єктом державної політики по відношенню до об'єкта державної політики у зазначеній сфері з метою запобігання і протидії небезпекам, їх подолання у сфері захисту та реалізації національних економічних інтересів, а також створення сприятливих умов для стійкого збалансованого економічного розвитку держави.

Обґрунтовано та виокремлено наступні механізми формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки: політико-правовий, організаційно-адміністративний, фінансово-кредитний, інформаційно-моніторинговий (рис. 1).

Рис. 1. Система формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки.

Джерело: розробка автора

Визначено, що процесу забезпечення необхідного рівня економічної безпеки будь-якої країни світу притаманна своя специфіка, яка пов'язана з різними історичними, політичними, соціально-економічними, географічними, ментальними та іншими факторами, які сформували особливості їх розвитку в довгостроковій перспективі, і має на меті протидіяти існуючим викликам та ризикам сьогодення в економічній сфері.

Саме зазначені особливості вимагають від кожної країни відповідного реагування на виклики та ризики економічного характеру шляхом формування та реалізації відповідної державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки, що дозволило, принаймні розвинутим країнам світу, досягти значних успіхів у захисті своїх національних інтересів в економічній сфері.

Встановлено, що державна політика у сфері забезпечення економічної безпеки в зарубіжних країнах формується та реалізується не відокремлено, а досить часто є складовою політики забезпечення національної безпеки, а також може набувати форми державної політики економічного розвитку. Державна політика у сфері забезпечення економічної безпеки розвинених країн націлена як на створення умов для інтенсивного економічного розвитку, так і на збереження вже досягнутого рівня економічного розвитку шляхом захисту власних економічних інтересів. Основною загрозою національній економічній безпеці країни розглядають втрату конкурентоспроможності та перехід економіки з категорії такої, що виробляє, у категорію споживчої економіки, що загрожує поступовою втратою провідних позицій у глобальній економіці, і ставить їх в залежність від інших держав. Окрім того, в результаті аналізу особливостей існуючих державних концепцій забезпечення економічної безпеки в провідних країнах можна відзначити, що характерною їх особливістю останніми роками на фоні російської військової агресії в Україні є посилення військової міці, як одного з механізмів забезпечення національних інтересів в економічній сфері, як на внутрішньому, так і на глобальному рівні.

У другому розділі – «Сучасний стан механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України» – здійснено оцінку сучасного рівня економічної безпеки України, як об'єкту державної політики; визначено результативність механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України; охарактеризовано існуючі проблеми і протиріччя формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки країни.

Встановлено, що внаслідок повномасштабної війни падіння реального ВВП України у 2022 р. був найглибшим за всю історію України (-29,1%), рівень якого повернувся до початку 2000-х років. За підсумками 2023 р. збільшення державного (включаючи військові видатки) та приватного споживання, а також інвестиції в будівництво і капітальний ремонт зруйнованих (пошкоджених) активів на основі потужної міжнародної допомоги стали рушійними силами зростання реального ВВП країни на 5%. Негативно вплинуло на ВВП сільське господарство через втрату аграрного виробництва на тимчасово окупованих територіях. Руйнування виробничих потужностей та інфраструктури, дефіцит електроенергії, а також скорочення внутрішнього споживчого та інвестиційного

попиту зумовило спад промислового виробництва. Причиною скорочення експорту з України стали логістичні обмеженнями через блокування морських портів, а також нестабільність Чорноморського зернового коридору та блокування західного кордону України в європейських країнах. Логістичні обмеження зумовили також спад транспортної галузі, а слабкий споживчий попит – торгівельної сфери. Через різке скорочення обсягів інвестицій значно знизилися темпи розвитку будівельної галузі. Внаслідок масштабної внутрішньої та зовнішньої міграції значно посилюються диспропорції на ринку праці та суттєво підвищився рівень безробіття серед населення.

Визначено, що в умовах воєнного стану в країні суттєво змінилася структура економіки, зокрема значно збільшилася роль державного сектору. При цьому економічні втрати від війни продовжують зростати, викликаючи руйнування людського і фізичного капіталу. Держава намагається ефективно протидіяти нищівним наслідкам російської військової агресії шляхом застосування відповідних механізмів та інструментів державної економічної політики шляхом переведення частини національної економіки на військові рейки та збільшенням обсягів внутрішніх ресурсів, що спрямовуються на боротьбу з агресором. При цьому ключовим джерелом фінансування бюджетних потреб в умовах воєнного стану стала міжнародна допомога, що надходить у вигляді грантів і кредитів, і яка значною мірою підтримала певний рівень інвестування, який суттєво скоротився в умовах високих ризиків та погіршення фінансового стану реального сектору економіки України.

З'ясовано, що до основних проблем та викликів у питаннях формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України доцільно віднести такі: тимчасова окупація окремих територій України, як базисної основи економічної діяльності; недосконалість законодавчого та нормативно-правового регулювання сфери економічної безпеки; недостатньо інвестиційно привабливе середовище в Україні (особливо в умовах воєнного стану в країні); недосконалість державної конкурентної (антимонопольної) політики в контексті запобігання монополізації, зловживання монопольним становищем, протидії обмеженню конкуренції; недостатній рівень конкурентоспроможності національної економіки через значне науково-технологічне відставання певних галузей від світового рівня.

Доведено, що в сучасних умовах державна політика у сфері забезпечення економічної безпеки України є недостатньо ефективною та не забезпечує повною мірою виконання функцій згідно з Конституцією України у таких сферах як: верховенство права в частині дотримання прав суб'єктів господарювання; недоторканність приватної власності; забезпечення ефективної протидії корупційним проявам та економічним злочинам; забезпечення необхідного рівня конкурентоспроможності держави та підвищення добробуту населення.

У третьому розділі – *«Удосконалення державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України»* – обґрунтовано стратегічні пріоритети формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення

економічної безпеки України; визначено напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України; окреслено шляхи трансформації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в умовах європейської інтеграції України.

Запропоновано напрями удосконалення державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України за відповідними складовими шляхом застосування виокремлених механізмів: політико-правового, організаційно-адміністративного, фінансово-кредитного, інформаційно-моніторингового з метою вирішення існуючих проблем і суперечностей, наявних загроз і викликів, а також з урахуванням процесів європейської інтеграції України та в умовах запровадженого в країні воєнного стану (рис. 2).

Рис. 2. Шляхи модернізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України

Джерело: розробка автора

Обґрунтовано доцільність удосконалення державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки за наступними складовими: виробничою,

демографічною, енергетичною, зовнішньоекономічною, інвестиційно-інноваційною, макроекономічною, продовольчою, соціальною, фінансовою, податковою, митною, в межах яких необхідно застосовувати відповідні механізми та інструменти державного впливу з метою вирішення існуючих проблем та суперечностей.

Доведено, що стратегія формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України вимагає від держави більш активної ролі у вирішенні питань стимулювання конкурентного розвитку економіки, залучення інвестицій та впровадження інновацій, розвитку освіти і науки, ефективного використання бюджетних коштів на пріоритетні цілі конкурентного економічного розвитку, зниження соціальної нерівності, підвищення купівельної спроможності населення тощо.

З'ясовано, що Україна впродовж 2022-2023 рр. отримала 5 «безвізів» з Європейським Союзом: енергетичний безвіз (приєднання до європейської енергомережі); транспортний безвіз (скасування дозволів на перевезення в ЄС); економічний безвіз (скасування мит і квот на українські товари в ЄС); митний безвіз (інтеграція української митниці до європейської); цифровий безвіз («Цифрова Європа»). В 2023 р. підписано Угоду щодо участі України в програмі ЄС «Єдиний ринок» (2021 – 2027), що сприятиме спрощенню доступу до ринків, покращенню бізнес середовища, розвитку бізнесу, забезпеченню конкурентоспроможності і стійкості компаній та окремих секторів економіки та підвищенню рівня економічної безпеки України.

Доведено, що в умовах європейської інтеграції Україна має вибудовувати власну стратегію економічного розвитку на основі принципів економічної незалежності, кооперації та регіоналізму, а також належної взаємодії з акторами європейської та глобальної економічної безпеки з метою вирішення стратегічних завдань у сфері забезпечення економічної безпеки держави.

Визначено, що сучасні виклики та загрози, пов'язані з російською військовою агресією потребують відповідної трансформації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України. Подальша модернізація державної економічної політики, реформування системи державного управління та місцевого самоврядування дозволить забезпечити скоординовану, законодавчо регламентовану, ефективну її діяльність, спрямовану на вирішення економічних проблем та сприятиме підвищенню рівня економічної безпеки України в умовах існуючих викликів та загроз.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення конкретного науково-прикладного завдання, що полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України, що дало змогу сформулювати такі висновки й пропозиції.

1. Узагальнено теоретико-методичні підходи до визначення сутності державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки, яка має

відповідати принципам: законності; обґрунтованості; ефективності; прогнозованості; пріоритету національних економічних інтересів; міжнародної економічної інтеграції; взаємозв'язку всіх елементів державної політики у сфері економічної безпеки та її узгодженості з іншими напрямками державної політики, формуватися та реалізовуватися через виокремлені механізми: політико-правовий, організаційно-адміністративний, фінансово-кредитний, інформаційно-моніторинговий з метою створення відповідних умов для забезпечення захисту національної економіки від внутрішніх і зовнішніх загроз, захисту та реалізації національних інтересів в економічній сфері, створення сприятливих умов для розвитку економіки держави.

2. Здійснено оцінку сучасного рівня економічної безпеки країни та визначено результативність механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України. Визначено, що державна політика у сфері забезпечення економічної безпеки України в сучасних умовах є недостатньо результативною та ефективною, адже внаслідок повномасштабної війни падіння реального ВВП України у 2022 рр. було найсуттєвішим за всю історію України (-29,1%). За підсумками 2023 р. зростання ВВП країни склало 5%, однак цього недостатньо, щоб нівелювати втрати економіки України від безпрецедентних масових руйнувань, що зазнала країна внаслідок війни. Більш активному відновленню національної економіки перешкоджають збереження високих безпекових ризиків, пов'язаних з воєнними діями, що пригнічують інвестиційні та споживчі настрої, логістичні обмеження для експорту та імпорту, значні диспропорції на ринку праці, зниження купівельної спроможності населення. Попри це, рівень економічного падіння є меншим, ніж очікувалося завдяки високим адаптивним можливостям українського бізнесу до умов воєнного стану та потужній міжнародній підтримці, що дозволило державі зберегти стабільність національної валюти, взяти під контроль інфляційні процеси, забезпечити належний рівень бюджетних надходжень та видатків, гарантувати виплату заробітних плат, пенсій, соціальної допомоги, пільг та субсидій в повному обсязі.

3. Охарактеризовано особливості державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в різних країнах та встановлено, що в сучасних умовах посилення глобальної економічної конкуренції та поглиблення міжнародної боротьби за отримання економічних ресурсів (сукупність матеріальних і нематеріальних факторів та засобів, що забезпечують функціонування й безперебійний процес суспільного виробництва) відбуваються концептуальні зміни у теоретико-методичних підходах до її формування та реалізації. Державна політика провідних країн світу досить часто відповідає концепції, коли економічна безпека розглядається як невід'ємна і пріоритетна складова системи національної безпеки або набуває форми державної політики економічного розвитку. Основою формування відповідної моделі державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки розвинутих країн є підвищення конкурентоспроможності економіки на інвестиційно-інноваційній основі, а також забезпечення її інтеграції у глобальну економічну систему з дотриманням принципу пріоритетності

національних економічних інтересів. Також важливим елементом, властивим державній політиці забезпечення економічної безпеки розвинутих держав є пріоритетність інтересів суспільства та окремих громадян, тобто при визначенні цілей та завдань економічного розвитку наголошується на необхідності створення умов для благополуччя та забезпечення гідного рівня життя населення країни. Доцільним є врахування японського досвіду в контексті формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України в частині реалізації концепції «україноцентризму» та забезпечення інноваційної спрямованості розвитку національної економіки.

4. Виявлено проблеми і протиріччя формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України в умовах воєнного стану, запровадженого через російську військову агресію, яка принесла людські жертви, економічні та соціальні втрати, викликала масштабні руйнування виробничого капіталу та інфраструктури, призвела до скорочення робочих місць і доходів, зменшення купівельної спроможності населення наслідком чого стало зниження рівня конкурентоспроможності національної економіки (руйнування її структури, логістичні проблеми, зміна структури ринку праці та дефіцит персоналу, втрата ринків експорту-імпорту продукції, втрата бізнесу та виробничих потужностей на тимчасово окупованих територіях тощо). Встановлено, що в умовах воєнного стану державна економічна політика недостатньо ефективно стимулює економічне зростання і, як наслідок, є недостатнім акумулювання фінансових ресурсів та їх перерозподіл на пріоритетні потреби національної економіки, що знижує рівень економічної безпеки держави, підвищує чутливість економічної системи до зовнішніх шоків і викликів та зумовлює накопичення ендегенних ризиків економічної нестабільності в майбутньому.

5. Визначено шляхи трансформації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в умовах європейської інтеграції України через: подальшу гармонізацію національного законодавства з вимогами європейського, як горизонтального (рамкового), так і вертикального (галузевого); приєднання України до програми ЄС щодо боротьби із шахрайством корупцією та будь-якою іншою незаконною діяльністю (EU AntiFraud Programme); запровадження європейської багаторівневої системи контролю за міжнародними коштами, які надходять на відновлення країни, ключовими складовими якої є європейська та національна служби боротьби з шахрайством (OLAF та AFCOS); досягнення відповідності критеріям конвергенції (зближення) Маастрихтського договору, які стосуються цінової стабільності, дефіциту бюджету, державного боргу, стабільності національної валюти та відсоткових ставок, які необхідні для членства України в ЄС; виконання вимог щодо реформ у судовій та антикорупційній сферах, що дозволить Україні претендувати на повноправне членство в Євросоюзі.

6. Окреслено напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України, які сприятимуть забезпеченню необхідного її рівня, а саме: політико-правового механізму: мобілізація політичної волі і забезпечення політичної

відповідальності публічно-владних інституцій у питаннях реалізації прагнень України щодо набуття повноцінного членства в ЄС; пріоритетна імплементація європейського законодавства з економічних питань в межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; внесення змін до законів України «Про Бюро економічної безпеки України», «Про Раду національної безпеки і оборони України», «Про професійний розвиток працівників», «Про правовий режим воєнного стану», Кодексу законів про працю України в частині реформування Бюро економічної безпеки України; організаційно-адміністративного механізму: запровадження на період воєнного стану в країні відповідної моделі державної економічної політики, яка передбачає з одного боку – директивне планування, як спосіб управління економікою за допомогою розробки обов'язкових для виконання завдань щодо виробництва і розподілу продукції та послуг, як для населення, так і в частині виробництва військової продукції та забезпечення військових потреб; а з іншого боку – індикативне планування, як спосіб регулювання економічних процесів за допомогою постановки певних цілей, визначення пріоритетів розвитку економіки і застосування державних фінансових та інших стимулів для їх реалізації в частині лібералізації підприємницької діяльності в інших сферах господарської діяльності (оподаткування, митний контроль, ціноутворення тощо); посилення відповідальності за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства України; створення Спеціальної економічної прокуратури з метою здійснення нагляду та процесуального провадження у справах щодо економічних злочинів; фінансово-кредитного механізму: залучення інвестицій, в тому числі іноземних для стимулювання інноваційного розвитку економіки; адаптація податкових ставок з метою забезпечення необхідних фінансових ресурсів для оборони країни; інвестування в людський капітал; застосування інноваційних підходів до збору податків з метою забезпечення ефективності та оперативності обробки фінансових операцій в умовах війни; підвищення рівня заробітної плати, пенсій та соціальних виплат з метою забезпечення платоспроможності населення; інформаційно-моніторингового механізму: забезпечення належного функціонування державної системи збору, обробки, аналізу, збереження, захисту інформації з метою комплексної оцінки рівня економічної безпеки України та визначення динаміки зміни показників, що характеризують складові економічної безпеки держави (виробничої, демографічної, енергетичної, зовнішньоекономічної, інвестиційно-інноваційної, макроекономічної, продовольчої, соціальної, фінансової, податкової, митної).

7. Обґрунтовано стратегічні пріоритети формування та реалізації державної політики в умовах воєнного стану, які полягають у необхідності мобілізації всіх національних ресурсів та можливостей (фінансових, матеріально-технічних, людських, інформаційних тощо) для забезпечення конкурентного розвитку національної економіки на засадах демонополізації, диверсифікації, деолігархізації, конкурентного розвитку з метою підвищення рівня економічної безпеки України в цілому та з урахуванням всіх її складових: виробничої, демографічної, енергетичної, зовнішньоекономічної, інвестиційно-інноваційної, макроекономічної, продовольчої, соціальної, фінансової,

податкової, митної. Перспективи поживлення економічної діяльності та забезпечення необхідного рівня економічної безпеки України залежатимуть від інтенсивності бойових дій та тривалості війни, вагомості зовнішньої підтримки країн-партнерів, дієвості державної політики у питаннях проведення економічних реформ та протидії корупційним проявам та злочинам.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових наукових виданнях:

1. Смирна К.В. Оцінка результативності державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України в сучасних умовах // Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2023. Вип. 2 (19). С. 183 – 191. (Серія «Державне управління»). URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/19409/1/Smyrna.pdf>.

2. Smyrna K. Directions of state policy improvement in the sphere of ensuring economic security of Ukraine. Collection of scientific papers «Public administration and state security aspects». Vol. 2/2 2023. P. 107-117. URL: <http://passa.nuczu.edu.ua/en/archive/131-smyrna-k-directions-of-state-policy-improvement-in-the-sphere-of-ensuring-economic-security-of-ukraine>.

3. Смирна К.В. Необхідність створення єдиної системи економічної безпеки України // Наукові перспективи: журнал. К.: Видав. група «Наукові перспективи». № 3(45) 2024. С. 377-389.

4. Смирна К.В. Теоретико-методичні засади механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки // Інвестиції: практика та досвід: наук.-прак. журнал : Вид-во Чорноморського національного університету імені Петра Могили, ТОВ «ДКС Центр». № 7/2024. С. 231-236. URL: <https://nauka.com.ua/index.php/investplan/article/view/3441/3477>.

5. Федосова К.В. Кроки державних органів для формування економічної політики підтримки бізнесу в умовах війни. Аспекти публічного управління : науковий журнал : Вид-во Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», 2024. Том 12 №1. С. 57-65.

6. Федосова К.В. Механізми формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в зарубіжних країнах // Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2024. Вип. 1 (20). С. 179-188. (Серія «Державне управління»). URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20349/1/22Fedosova.pdf>.

Статті в закордонних наукових виданнях за напрямком:

7. Maistro S., Fedosova K. Problems and contradictions of the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine in the conditions of existing challenges and threats. Collection of scientific papers "Public administration and state security aspects". Vol. 1/2 2024. P. 135-144. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20443/1/Maistro.pdf>.

Особистий внесок автора: визначено проблеми та протиріччя формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення

економічної безпеки України в умовах існуючих викликів і загроз.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Смирна К.В. Вплив чинників фіскальної сфери та податкової політики на фінансову безпеку країни // Інвестиції: практика та досвід: наук.-прак. журнал : Вид-во Чорноморського національного університету імені Петра Могили, ТОВ «ДКС Центр». № 22/2023. С. 154 – 158.

9. Смирна К.В. Тінізація економіки як загроза економічній безпеці України // Наукові перспективи: друк. журнал. К.: Видав. група «Наукові перспективи». Випуск № 11(41) 2023. С. 685 – 698.

10. Смирна К.В. Вплив корупції на економічну безпеку країни та напрями протидії їй // Наука і техніка сьогодні: друк. журнал. К.: Видав. група «Наукові перспективи». Випуск № 13(27) 2023. С. 373 – 386.

11. Смирна К.В. Проблеми поширення тіньової зайнятості та її вплив на економічну безпеку держави // Наука і техніка сьогодні: друк. журнал. К.: Видав. група «Наукові перспективи». № 10. 2023. URL: https://reicst.com.ua/pmt/issue/view/issue_10_2023.

12. Смирна К.В. Особливості застосування механізмів державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в умовах воєнного стану в Україні // Публічне управління в умовах воєнного стану: матеріали І наук.-практ. конф. «Публічне управління та адміністрування: реалії та перспективи» / за заг. ред. Л. М. Мельничук; ННІНО НАУ (м. Київ, 14 груд. 2023 р.). Київ, 2023. С. 171-175.

13. Смирна К.В. Фіскальна політика в умовах воєнного стану // Сучасні досягнення та перспективи соціально-економічного розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції / Східноєвропейський центр наукових досліджень (Одеса, 14 січня 2024 р.). Research Europe, 2024. С. 24-29.

14. Смирна К. Основні проблеми системи оподаткування України. Економіка та суспільство. Електронний журнал. № 59 (2024). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3485/3414>.

15. Лола В.В., Смирна К.В. Роль державно-приватного партнерства у забезпеченні економічної безпеки в умовах війни // Вісімдесят треті економіко-правові дискусії. Серія: Соціальні та гуманітарні науки: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції (м. Львів, Україна, м. Ополь, Польща, 27-28 лютого 2024 р.) / редкол. : О. Патряк та ін. ГО “Наукова спільнота”, WSZIA w Opolu. Львів : ФО-П Шпак В.Б. С.168-172.

Особистий внесок автора: охарактеризовано особливості державно-приватного партнерства у сфері забезпечення економічної безпеки України в умовах війни.

16. Smyrna K. Reforming the Bureau of economic security as an important prerequisite for ensuring sustainable development of the economy in the conditions of European integration of Ukraine // Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика збірник матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Харків, 29 березня 2024 р. / за заг. ред. С. М. Домбровської. Харків : НУЦЗУ, 2024. С. 127-128.

АНОТАЦІЯ

Федосова К.В. «Механізми формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2024.

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення конкретного науково-прикладного завдання, що полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України.

Розглянуто сучасний стан наукових досліджень та систематизовано теоретико-методичні підходи щодо особливостей формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки. Визначено сутність, обґрунтовано та виокремлено механізми формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки.

Дістало подальшого розвитку уточнення сутнісних та змістовних характеристик наукових дефініцій «економічна безпека», «державна політика у сфері забезпечення економічної безпеки», «механізм формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки». Виявлено особливості формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки в різних країнах світу.

Обґрунтовано та виокремлено політико-правовий, організаційно-адміністративний, фінансово-кредитний та інформаційно-моніторинговий механізми формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України.

Запропоновано напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки України за наступними складовими: виробничою, демографічною, енергетичною, зовнішньоекономічною, інвестиційно-інноваційною, макроекономічною, продовольчою, соціальною, фінансовою, податковою, митною безпекою з метою вирішення існуючих проблем та суперечностей в зазначеній сфері.

Доведено, що в умовах європейської інтеграції Україна має вибудовувати власну стратегію економічного розвитку на основі принципів економічної незалежності, кооперації та регіоналізму, а також належної взаємодії з акторами європейської та глобальної економічної безпеки з метою вирішення стратегічних завдань у сфері забезпечення економічної безпеки держави.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, державна політика, економічна безпека, механізми формування та реалізації державної політики у сфері економічної безпеки.

ANNOTATION

Fedosova K. «Mechanisms of formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine». – Qualifying scientific labor as the manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of sciences of public administration specialty 25.00.02 – Mechanisms of Public Administration. – National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv, 2024.

In the dissertation work, a theoretical generalization is made and a solution to a specific scientific and applied task is proposed, which consists in identifying directions for improving the mechanisms for the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine.

The current state of scientific research was considered and theoretical and methodological approaches were systematized regarding the peculiarities of the formation and implementation of state policy in the field of ensuring economic security. The further development of the clarification of the essential and meaningful characteristics of the scientific definitions "economic security", "state policy in the sphere of ensuring economic security", "the mechanism of formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring economic security" was revealed. The peculiarities of the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring economic security in different countries of the world.

The political-legal, organizational-administrative, financial-credit and informational-monitoring mechanisms of formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring economic security of Ukraine are substantiated and distinguished.

It has been established that the state policy in the field of ensuring economic security in foreign countries is not formed and implemented separately, but quite often is a component of the policy of ensuring national security, and can also take the form of a state policy of economic development. State policy in the field of ensuring the economic security of developed countries is aimed both at creating conditions for intensive economic development and at preserving the already achieved level of economic development by protecting one's own economic interests. The main threat to the national economic security of the countries is the loss of competitiveness and the transition of the economy from the category of producing to the category of consumer economy, which threatens the gradual loss of leading positions in the global economy and makes them dependent on other states.

The current level of economic security of Ukraine is characterized, which indicates the insufficient effectiveness of state policy in the specified area due to Russian military aggression, the temporary occupation of certain territories of the country, and because of this, the uncertainty of prospects and insufficient incentives for further socio-economic development of Ukraine. That is, state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine in modern conditions can be characterized as problematic and contradictory in the following areas: compliance with existing legislation; high level of corruption and shadow economy, regulation of

the customs system; excessive tax burden and imperfection of tax legislation; lack of investments in all sectors of the real sector of the economy, especially foreign ones, which are inaccessible in the conditions of Russian military aggression. Despite this, there are certain positive developments in matters of increasing the efficiency of state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine, namely: speeding up the processes of European integration; active legislative reform in the sphere of ensuring economic security; strong financial support from the countries of the world and international organizations, which contributes to maintaining the necessary level of economic security of Ukraine in the conditions of martial law in the country.

It was found that the state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine in modern conditions is not sufficiently effective in the following directions: ensuring the necessary level of competitiveness of the national economy; compliance with current legislation in the economic sphere; guarantee and provision of property rights; creation of safe conditions for conducting operational activities of business entities; creation of a highly competitive economic environment; unresolved environmental problems and environmental protection, which restrains the economic development of the state.

It has been proven that the strategy for the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine requires the state to play a more active role in solving the issues of stimulating the competitive development of the economy, attracting investments and introducing innovations, developing education and science, and effectively using budget funds for the priority goals of competitive economic development, reducing social inequality, increasing the purchasing power of the population, etc.

Directions for improving mechanisms for the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine are proposed in the following components: production, demographic, energy, foreign economic, investment-innovation, macroeconomic, food, social, financial, tax, customs security with the aim of solving existing problems and contradictions in the specified field.

It has been proven that in the conditions of European integration, Ukraine should build its own economic development strategy based on the principles of economic independence, cooperation and regionalism, as well as proper interaction with actors of European and global economic security in order to solve strategic tasks in the sphere of ensuring the economic security of the state.

The scientific and practical significance of the obtained results lies in the generalization and addition of existing knowledge, theoretical and methodological approaches to the study of directions for improving mechanisms for the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine. Theoretical provisions, conclusions and proposals can be used in the practical activities of state authorities and local self-government for further improvement of state policy in the sphere of ensuring the economic security of Ukraine, including at the regional and local levels.

Keywords: state administration, mechanisms of state administration, state policy, economic security, mechanisms of formation and implementation of state policy in the field of economic security.

Відповідальний за випуск *Майстро Сергій Вікторович*

Підписано до друку 01.07.2024 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Таймс. Наклад 100 прим.

Надруковано в друкарні «БУКЛАЙН»
61000, м. Харків, вул. Катерининська, 46.
тел. (099) 604-49-45.
www.bookline.online